

Hiedurch wird zugleich den Intentionen des deutschen Schulvereines wegen Begründung einer Schule in Maierle innerhalb der gesetzlichen Grenzen möglichst Rechnung getragen.“

Kar se tiče učitelja maverlske šole za silo, katerega on hvali, da ga prehvaliti ne more in za katerega se navdušuje, da mu uže sape zmanjkuje, naj mu povem, da je ta njegov „Schulfreund“ uže davno odstavljen. (Zbornica se na ves glas smeja.) Nemški „Schulverein“ ga je prav pridno z denarjem podpiral, on pa se je bil vrgel z vso strastjo na sladko kapljico in pozabil popolnem na krompir, fižol, šolo in „Schulverein“. Evo dokaza iz zgoraj omenjene naredbe vis. c. k. dež. šolskega sveta: „Die vom k. k. Bezirksschulrathe verfügte **Enthebung** des bisherigen Nothschullehrers in Maierle wird zur Kenntniss genommen.“ Tako je končal slavni „Schulfreund“ Dežmanov. (Viharen smeh in plosk v zbornici in na galeriji; nemškutarji sami grajajo konfuznega Dežmana.)

Poročevalec dr. Schrey pravi, da vse hujskanje proti nemški šoli v Maverlu izvira od c. kr. okrajnega šolskega sveta v Črnomlju. Ta je tudi povzročil, da so se Nemci za Slovence katastrofirali! Sploh pravi, da je v Maverlu le 7 Slovencev in 45 Nemcev, v obče pa zahteva ta generaldiktator Nemcev, naj slovenski poslanci ne izgovarjajo „Maverle“, ampak „Maierle“, kajti to je nemška vas. (Glasen smeh.)

Potem se glasuje o vseh posameznih predlogih odseka in se isti sprejmo. (Dalje prih.)

V deželnem zboru koroškem

sedi samo eden Slovenec in ta je vrli in neustrašljivi boritelj gosp. profesor Andrej Einspieler. Da so v takem zboru besede njegove vse bob ob steno, se razume samo po sebi; vendar jim vrli mož krepke pod nos drobi. Kaj tacega je storil tudi pri razpravi o šolskem proračunu, kjer je posebno lotil se žalostnih šolskih razmer na Koroškem sploh, za slovenske otroke pa še posebej. Rekel je, da tožbe o šoli na Koroškem so trojne: v verskem, denarnem in narodnem obziru. Vera se povsod iz šole izriva, lansko leto je 47 občin poslalo državnemu zboru peticijo za katoliške šole, ker prebivalstvo, tako nemško kakor slovensko, hoče, da se otroci podučujejo na verski podlagi. — Dalje je dokazal, da ta nova šola je pri vseh velikih napakah po vrhu še silno draga, stroški rastejo leto za letom, od 11.680 gold. leta 1873. so poskočili za 1883. leto na 318.522 gold. Koroška je toraj v 10 letih za šolo plačala 2 milijona in 730.000 gold., pa še 17.120 gold. šolskih kazni. Pa če bi še dobra bila šola, naj bi še bilo; vsaka dobra stvar je tudi draga; ali da ta šola ni dobra, kaže toliko ponesrečenih otrok in pa to, ker je za prestop v srednje šole treba še posebnih pripravnih.

Kar se pa tiče pritožeb v narodnem obziru, je rekel gospod Einspieler:

„Teh pritožeb Nemci k sreči ne poznajo, saj imajo svoj materni jezik po vseh šolah; ali Slovenci na Koroškem, akoravno imajo 117 župnij s slovensko pridigo, nimajo ne ene ljudske šole slovenske! Ako se pomisli, kako raznovrstni predmeti se v šoli podučujejo, če se dalje pomisli, kako pomanjkljiva je vednost in omika nemških iz nemških šol izstopajočih učencev, se pač lahko prevdari, kako je v tem oziru s slovenskimi otroci, izstopajočimi iz nemških šol. Vpiljene nemške besede je otrok v vsakdanjem občevanju naglo pozabil, slovenščine se učil ni in zdaj je pri kraji z daljim izobraževanjem. Ko so pred nekoliko leti slovenske občine

prašali, hočejo li imeti poduk nemški, in ko so prikimali, se je po pameti to moglo razumeti samo tako, da se slovenski otroci podučujejo v slovenskem jeziku, nemščina pa je učni predmet. Zdaj pa nemščina uže v najnižem razredu velja za glaven predmet, slovenščina je le tako postranska reč in se tako zanemarja, da učenci še v drugem razredu ne znajo brati slovenskega katekizma; tudi se pri dovoljevanji priklad posebno gleda na prizadevanje učiteljevo pri ponemčevanju slovenskih otrok. Slednjič se mi zdi, da je v najnovejšem času postalo načelo to, da v takih slovenskih šolah, kjer sta po dva učitelja, sme biti eden izmed nju nemec. Še celó šolsko molitev molijo otroci po nemški. Slovenci se ne vpirajo naučenju nemščine; le to gotovo pametno misel imajo, da potrebno mora imeti prednost pred koristnim. Potrebna je splošna človeška izomika, katero si cel narod pridobiti more le na podlagi maternega jezika; zato je Slovincem slovenščina potrebna, nemščina pa koristna. Da pa to prekucnejo, koristno stavijo pred potrebno in tako narod slovenski hočejo zadržavati v napredku, o tem se glasé tožbe in se bodo glasile, dokler jim ne bo pomoči in rešenja. Tožbe so zadonele tudi uže v državnem zboru in v ministerstvu in zaupno pričakujejo Slovenci od državnega zbora in ministerstva varstva, pomoči in rešitve.“

Tako je govoril vrli koroški branitelj narodnih pravic, zato so pa nemški časniki padli po njem kakor besni.

Naši dopisi.

Skopo na Krasu 17. okt. (Kraj najbolj okusnega „terana“.) Pri nas kakor povsod se milo oziramo po lepem vremenu, a zastonj. V nedeljo in ponedeljek se nam je prijazno solnce prikazalo; tako smo up imeli, v malih dneh pšenico sejati; a zopet danes lije dež, kakor navadno uže 30 dni. Ajdo, dosti zrnato, še le žanemo, bati se je, da izgnjije na njivi, ker tū kozolca nihče nima.

Vinska trgatev je končana, ponašati se smemo s srednjo letino. Nekateri imamo pravega slastnega „terana“. Stari „teran“ je nekdo prodal po 36 gld. kvinč (60 bokalov). Novo bi se znalo zdaj kupiti po 12—13 gold. vedro, kvinč po 18—19 gold. V malem času bode cena gotovo poskočila, ker vsa okolica, posebno Vipava, je bila po toči več ali manj poškodovana.

Skopo zeló napreduje v dušnem in materijalnem obziru. Malo je ljudstva, vendar imamo čitalnico. Vino napravljajo po novi sistemi, mošt v zaprtih posodah vré, vino je okusno in se ne spridi, ima pravi „boket“, svoj poseben okus in duh je stanoviten.

V malo letih so iz pustega, skalovitega Krasa napravili lepe, krasne, plodonosne vinograde in njive. Varčno ravnajo z gozdnim drevjem ter ne sekajo mladih dreves in tako vidiš tū prelepe, prijazne vabljive loge. Dobi se tū izvrstna kapljica tropinovca ali vinskega žganja, ako hočeš celi hektoliter. Cesta iz Sežane in ona iz Opčine proti Skopemu in naprej v Vipavo se marljivo izravna, širi, lepša. Slava dotičnemu skrbljivemu cestnemu odboru!

A. K.

Prem 23. okt. (Različno.) „V napredku je spas“, veli znana in stara prislovica. Da se more pa napredovati, potrebni ste v prvi vrsti dve reči: praktični poduk in dejanski zgled. V dejanski in posneme vredni zgled drugim naj mi bode danes dovoljeno, od tukaj in iz okolice nekoliko v resnici naprednih in zasluženih gospodov posestnikov v „Novicah“ javno navesti, česar upam, mi za zló jemali ne bodo.

Ti-le so: Janez Valenčič, mlinar, trgovec in posestnik v Kilovčah, hiš. št. 1, kateri je na vsako stran gledé kmetijstva pravi naprednjak, sosebo odlikuje se pa še v sadjereji. On ima uže več let sèm malo in primerno drevesno sejalnico s prilično drevesnico vred. Zadnja leta požlahnil je po svojih zemljiščih več sto sadnih drevesec, a letošnjo spomlad nasadil je ob glavni cesti poleg svojega zemljišča in po drugih brežinah na novo do 300 češpljevih dreves.

Janez Renko iz Prema, hiš. št. 81, je uzoren sadjerejec; njegova zemljišča morajo se spoznati uže od daleč po lepo osnaženem sadnem drevju.

Josip Dekleva, posestnik ravno od tukaj, hiš. št. 21, je pa uže star in marljiv sadjerejec, kateri se je v tej stroki zadnja leta tako rekoč do popolnosti povspel; ta mož je v svojem življenji uže na tisoče dreves z najboljšim vspehom požlahnil.

V občini Janeževo Brdo odlikuje se gledé sadjereje sosebo Franjo Tomažič, po domače Rolih. Vsako spomlad je ta mož gledé sadjereje v polnem pomenu besede neugnan.

Visokočastiti gosp. župnik Anton Žgur je za časa svojega tukajbivanja vse brezštevilo drevje raznih sadnih plemen po farovških zemljiščih po najnovejših in najboljših sadjerejskih pravilih osnažil, več sto drevesec na novo nasadil in požlahnil ter velik vinograd z dobrimi trtnimi vrstami z velikimi gmotnimi stroški z nova nasadil.

Josip Matko, posestnik v Bitinji, hiš. št. 17, trudil se je s svojimi pridnimi sinovi celih dolgih 15 let sèm na prav slabem, pustem in z dračjem zaraščenem kamnitem zemljišči, katero je okolo do 4000 □ metrov v izgleden vinograd prav stvarno pretvoril. Pri tem trudapolnem in jako težavnem podvzetji imel je pa tudi prav velike gmotne stroške, katere težavno pogreša; nad vse zasluži kake denarne podpore, ker vse delo še ni dovršeno in ga bode še marsikaki krvavi žulj, kakor tudi še marsikako žrtvo iz žepa stalo. Poleg tega je pa tudi on s svojimi sinovi vred izgleden sadjerejec.

Andrej Frank iz Prema, hiš. št. 16, posestnik in c. k. poštar, je na vse strani uzoren kmetovalec. Ta vrli mož je v zadnjih časih mnogo puste, brežinaste zemlje v plodonosno pretvoril ter jo s sadnim drevjem in trtami zasadil. Njegovega posestva zemljišča odlikujejo se vidno memo drugih gledé obdelovanja in pridelkov. Nasaditi in požlahniti dal je v zadnjih letih več sto sadnih dreves na novo. Njegova živinoreja je uzorna.

Ravno tako odlikujejo se v splošnem kmetijstvu tudi še sledeči gospodarji: Janez Baša iz Bitinja, hiš. št. 9, Anton Špilar iz Turna, hiš. št. 1 in Pavle Renko iz Nadanjega Sela (Rekadola), kateri so svoja posestva, od kar jih posedujejo, na vse strani izgledno zboljšali, poleg tega se pa tudi umne sadjereje in racionalne živinoreje krepko poprijeli. Josip Mihačič, sin, v Čeljah hiš. št. 6, postal je v zadnjih dveh letih resnično zavzet in marljiv sadjerejec, kateri je v svoji občini sam na stotine sadnih dreves v tem času požlahnil ter v tem obziru svojim občinarjem kot uzoren in spodbuden izgled s prav dobrim vspehom služi.

Še to naj tu omenim, da Janez Valenčič je poleg uzornega sadjerejca tudi pravi naprednjak v kmetijstvu (poljedelstvu) in živinoreji. Ta vrli in blagi mož ravna se prav strogo po vseh pravilih naprednega kmetijstva; njegove senožeti, polja, vinogradi in živinoreja vse skupaj kaže pravega moža naprednjaka. Toraj javna čast in slava vsem navedenim gospodom za uzorni in spodbudni izgled, s kakoršnim druge svoje sosede na vse strani k dobremu dejansko spodbujajo!

(Konec prih.)

Iz Ljubljane. (Novo imenovani nadzorniki za ljudske šole na Kranjskem) razglašeni so bili pretekli teden, in to po številu 12, imenovani so:

Za okraj postojnski nadučitelj Thuma,
za okraj kočevski nadučitelj Spintre,
za okraj krški profesor Wurner,
za okraj kranjski profesor Pirker,
za Ljubljano profesor L. Gariboldi,
za okolico ljubljansko nadučitelj Levstik,
za okraj litijski baron Taufferer,
za okraj logaški učitelj Gerkman,
za okraj radoljski dekan Keše,
za okraj novomeški profesor Vodeb,
za okraj kamniški učitelj Žumer,
za okraj črnomaljski nadučitelj Jeršinovec.

Med imenovanimi nadzorniki v prvi vrsti bitko pogrešamo dosedanjega vrlega novomeškega nadzornika gosp. A. Drganca, razun tega pa pogrešamo dolgo vrsto prememb v osebah nadzornikov, katere bi bili za čas vlade Taaffe-ove po slovesno danih nam obljubah o vresničenji narodne enakopravnosti po pravici smeli pričakovati. Posebno čudno in žalostno za našo šolsko opravo pa je to, da bi se ne mogel dobiti med duhovščino za naše šolstvo velezasluženo ali med veliko gardo starejih naših učiteljev gospod, kateri bi mogel po znanstvu litijskega okraja, po svoji učenosti in po izkušnosti v šolstvu odvagati Višnjegorskega barona Tauffererja, o katerem je svetu le toliko znano, da je bil prav marljiv učenec nekdanjega litijskega glavarja Vestenecka, imena sošolca njegovega iz gimnazije ali vseučilišča pa do danes še nismo mogli zvedeti.

Ako bi bila med imenovanimi tudi še Linhart in Sima, potem bi se bilo to gotovo sploh smatralo za priznanje njunih različnih, dobro znanih zaslug pri šolstvu; tega si pa menda celó minister Conrad ni upal. — Okraj kamniški opravil je pri novi premembi dobro, iznebiti se Sime ter dobivši na njegovo mesto zeló marljivega in nadepolnega učitelja Andreja Žumerja. — Sploh nas, ki po dolgih skušnjah predobro vemo, kaj imamo pričakovati od sedanjega naučnega ministra Conrada, tako imenovanje šolskih nadzornikov ni čisto nič iznenadilo, ker nismo ničesar pričakovali. Znači se to imenovanje po vsem prav enako z vsemi dosedanjimi čini imenovanja ministra, da na kratko rečemo, duh, ki veje iz tega imenovanja, je prav tisti, o katerem se je tudi pretekli teden izrekla državna sodnija gledé dveh českih šol.

— (Dr. Tonkli in K. Klun) odpeljala sta se pretekli ponedeljek k zborovanju delegacij v Budim-Pešto. Zborovanje se prične danes; včeraj imele so stranke privatno posvetovanje; jutri sprejme cesar avstrijsko in ogersko delegacijo na kraljevem gradu v Budimu. — Pričakuje se, da posel delegacij letos ne bode tako težaven kakor mnogokrat, ker bo menda svota za skupne avstrijsko-ogerske potrebščine manjša memo lanske.

— (Shod volilcev ljubljanskih) sklican je za nedeljo 29. t. m. zjutraj v čitalnično dvorano, da se dogovoré o volitvi poslanca za državni zbor, katera bode dne 9. novembra.

— (Prvi javni „Sokolski“ večer) v letošnji zimski sesiji bode v nedeljo dne 5. novembra t. l. v prostorih restavracije ljubljanske čitalnice. — Program priobčimo pozneje. — Muzikalni del programa izvrševala bode sl. c. kr. vojaška godba domačega pešpolka barona Kuhna.

— (Na deželni vino- in sadjerejski šoli na Slapu pri Vipavi) se bode 30. dne t. m. zjutraj od 9. ure naprej vršila skušnja, h kateri so prijatelji kmetijskega napredka uljudno povabljeni.

— (Živinorejce) vnovič opozorujemo, da se bode dne 30. dne t. m. v Kranji prodajala po c. k. kmetijski

družbi pod navadnimi pogoji rudeča pingavska govedina.

Oklic.

Kmetovalcem, ki želijo pravega ruskega lanenega semena po znižani ceni za pomladansko setev, naj to naznanijo in koliko ga potrebujejo, odboru c. kr. kmetijske družbe zadnji čas do svečnice prihodnjega leta.

Glavni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 25. vinotoka 1882.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Več ministrov, med njimi Bilandt in Taaffe, podalo se je v Pešt, kjer se pričinja z zborovanjem delegacij važno politično gibanje. — Pretekli teden godilo se je naučnemu ministerstvu, oziroma njegovemu odgovornemu načelniku ministru Conradu, prav hudo, nič manj kot dvakrat izrekel je najvišji sodnik, namreč: državna sodnija, da je naučno ministerstvo prelomilo član XVII. in član XIX. državnih temeljnih postav; prvič, ker ni dovolilo naprave česke ljudske šole; drugič, ker je zaukazalo v českih občinah na Niževavstrijskem v nemščini podučevati krščanski nauk.

Iz Prage. — Nemška stranka deželnega zbora skušala je skleniti na nos na vrat s svojo večino v zadnji seji, v Pragi napraviti nemško poletno gledališče s stroški 800.000 gold.; narodna stranka je ugovarjala v odseku rekoč, da se vendar ne mudi tako, da bi se brez prevdarka potratno izdalo toliko denarja, da so Čehi svoja gledališča ustanovili iz prostovoljnih darov, pa to je bilo vse bob ob steno. K sreči bil je po ces. namestniku izrečen sklep zbora ravno, ko se je imela pričeti obravnava tega predloga. — Kaže se skoraj, da uže tudi v Pragi ustavoverska večina požiga za seboj mostove v strahu, da ji prav kmalu in morebiti nepričakovano odklenka.

Iz Trsta. — V Ronkah vjeti „irredentovec“ Oberdank, ki je hotel cesarja umoriti z bombo, obsojen je bil od vojaške sodnije k smrti; mati njegova je baje šla cesarja prosit milosti ter zbolela v Beču. Pravijo, da je Oberdank po svoji obsodbi vse obstal, imenoval nek tudi imena družih zarotnikov in tovarišev; zavoljo teh izpovedeb misli se, da bo pomiloščen, akoravno ga sodnija ni priporočila za pomiloščenje. — Razstava močno pojema, samo ob nedeljah se polnijo še prostori, posebno ob lepem vremenu.

Beligrad. — Pretekli ponedeljek vrnil se je kralj Milan od svojega potovanja ter šel krog 11. ure zjutraj v glavno cerkev zahvalit se Bogu za srečno dovršeno potovanje. Pa, ko gré po cerkvi, vstrelí na-nj ženska z revolverjem, ne da bi ga bila zadela; ko je hotela še drugič streljati, izvije ji kraljev adjutant revolver iz rok, ljudstvo pa jo je hotelo na mestu končati; le z veliko težavo spravili so jo živo v zapor; imenuje se Ilka Markovič in je vdova polkovnika, ki je bil vsled Topolskih dogodeb zaradi veleizdajstva k smrti obsojen in vstreljen. — Še tisti dan, ponedeljek popoldne, sešel se je ministerski svet pod predsedstvom kraljevem; prišla je deputacija belogradskega mestnega zastopa čestitat kralju k srečno prestani smrtni nevarnosti; deputaciji odgovoril je, da vse zaupa srbskemu narodu, in pokazati to, peljal se je

kmalu potem skupaj z adjutantom brez vsikakoršne straže v odprtem vozu k zahvalnici v cerkev in potem po mestu, kjer ga je ljudstvo z nepopisljivo navdušenostjo pozdravljalo. Naš cesar in drugi vladarji čestitali so kralju s telegrafom k srečno prestani nevarnosti. Včeraj bila je po naročilu mestnega zastopa v katedrali slovesna zahvalnica. Iz vseh krajev dežele dohajajo odposlanstva kralju čestitat. — Ogerski list „Nemzet“ pripoveduje o zaroti, kateri so na sled prišli v Sistovi. 17 srbskih zarotnikov je neki dobilo nalog, kralja umoriti; o tej zaroti poročalo se je kralju in zato je šel prav nepričakovano na Rumunsko in od tod enako nepričakovano hitro po drugi ladiji v Beligrad.

Francoska. — Zmiraj bolj se širijo nihilistično-komunistični napadi na premoženje in življenje mirnih državljanov; vlada sama opirajoč se na silo, žuga z zapori, pa kljub temu se osnovano roparstvo širi bolj in bolj po celih okrajih.

Iz Egipta. — Egipčanska in angleška vlada dogovorile ste se, da bodeta Arabi pašo zagovarjala dva angleška advokata.

XIX. izkaz doneskov

za spominek dr. J. Bleiweisa vit. Trsteniškega.

Nabral gospod Ivan Murnik:

Gospod Stare Jul., posestnik v Kamniku	15 gld. — kr.
„ Orel, posestnik in trgovec v Kamniku	1 „ — „
Nabral gosp. Karol Šavnik v Kranji:	
„ Šavnik Karol, lekarničar v Kranji	10 „ — „
„ dr. Mencinger Janez, odvetnik v Kranji	5 „ — „
„ Omerza Fr., trgovec v Kranji	5 „ — „
„ Pirc Matej, trgovec v Kranji	2 „ — „
Gospa Florjan Katarina, posestnica itd. v Kranji	2 „ — „
Gospod Krišper Rajmund, trgovec v Kranji	2 „ — „
„ Sajevec Ferdinand, trgovec v Kranji	5 „ — „
„ Majdič Peter, lastnik umetnega mlina itd. v Kranji	10 „ — „
„ Torkar Matija, župnik v Košani	2 „ 40 „
„ Oblak Franc, računski svetovalec v Sarajevu	1 „ — „

Skupaj 60 gld. 40 kr.

K temu v zadnjem listu izkazanih 1427 „ 30 „

Skupaj do zdaj 1487 gld. 70 kr.

Žitna cena

v Ljubljani 18. oktobra 1882.

Hektoliter: pšenice domače 7 gold. 80 kr. — banaške 9 gold. 97 kr. — turšice 6 gold. 80 kr. — soršice 6 gold. 70 kr. — rži 5 gold. 36 kr. — ječmena 4 gold. 71 kr. — prosa 5 gold. 53 kr. — ajde 4 gold. 53 kr. — ovsa 2 gold. 60 kr. — Krompir 2 gold. 77 kr. 100 kilogramov.